

DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 34

Gorica - Trst, 5. decembra 1947

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna šteč. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

V resen premislek

Nestrpni in zagrizeni italijanski sodržavljani v naših obmejnih pokrajinah se še vedno vdajajo domišljiji, da bodo nas raznarodili, nas zbrisali z domače, rodne zemlje, na kateri živimo že dolga stoletja.

Skraini čas bi že bil, da bi se zaslepljeni tej krivični in prav nič kulturni iluziji odpovedali. Res je, bili so časi, ko so se vsi deželani, ki so jih gospodarske in druge prilike vsakodnevnega življenja zaslesle v Gorico, Trst ali istrska obalna mesta v teku enega rodu poitalijančili. Toda ti časi so minili in se ne bodo vrnil nikoli več.

Ne bomo raziskovali vzrokov, zakaj je še v drugi polovici prejšnjega stoletja po vseh primorskih mestih raznarodovanje slovenskega življenja šlo tako gladko in nemoteno izpod rok. Naša narodna zavest se je bila šele zdramila, bili smo zapuščeni, gospodarsko šibki in brez razumnosti. Pokojna Avstrija, kateri naši italijanski sosede tako radi očitajo mačehovstvo, je radi svoje zunanje politike — trozveza Avstrija, Nemčija, Italija — pestovala Italijane in jih v vseh pogledih podpirala. Naša zdrava, še neizrabljena življenjska sila se pa ni pustila potlačiti in streti. Kljub vsemu nasprotovanju smo se do prve svetovne vojne v vseh predelih Primorske povzpeli tako visoko, da smo na Gorškem, v Trstu in Istri bili priznani kot enakopraven in enakovreden činitelj. Zgodovina primorskih Slovencev ob prelomu stoletja ima mnogo svetlih, častnih strani, kajti vse, kar smo zgradili na vseh poljih javnega udejstvovanja, smo ustvarili iz sebe, s svojim lastnim, smotnim in nesebičnim delom. Na to dobo smo lahko ponosni, bolj ponosni kot naši sosedi, ki so zavistno gledali naš razvoj in so skušali naš podvig s klevetanjem in spletkami ovirati.

Po prvi svetovni vojni smo padli v klešče trinoškemu fašizmu. S solzami, krvi in obupom je pisana njegova zgodovina med nami. Uničil nam je vse, kar se je dalo uničiti na političnem, gospodarskem, kulturnem in socialnem polju, njegov strup je začel razjedati že naše družine, našega narodnega ponosa in samozvesti, naše vere v življenje pa ni mogel naglodati in zrušiti. Zato smo po njegovem zlomu brez oklevanja nadaljevali tam, kjer smo bili svoj čas prisiljeni prenehati. To delo ovirajo težke posledice druge svetovne vojne, vendar rodi uspehe in nam že samo po sebi jamči za našo bodočnost.

Vendar to še ni vse. Pri svojih naporih, da si izklesamo zdrav razvoj in obstoj se danes lahko naslanjamo na svetovno javnost. Povojne prilike so privedle v naše kraje anglo-ameriške zaveznike. Ti so se na licu mesta prepričali o krivicah, katere smo morali pretrpeti, so spoznali nas in naše opravičene zahteve ter se uverili o trdo-

Pravice beneških Slovencev do svobodnega gospodarskega, političnega in kulturnega življenja

Skoraj neprijetno je kulturnemu človeku v »prosvitljenem dvajsetem stoletju« in po dveh strašnih svetovnih vojnah, ki bi morale zmorditi še tako zakrknjene nestrpne, govoriti o preganjanju narodnih skupin. In vendar se moramo še in še vračati na to vprašanje, ki pri kulturno in socialno razvitih narodih ne bi smelo več biti predmet razgovorov, kakor ni več predmet razgovorov vprašanje tlake, desetine, splošne volivne pravice itd. itd.

Ze 21. maja 1947. je Slovenska demokratska zveza poslala spomenici italijanski vladi za pridobitev posebnega statuta za vse Slovence v Italiji. Isto je Slovenska demokratska zveza ponovila v spomenici od 18. septembra 1947. V obeh spomenicah je zahtevala priznanje vseh narodnih pravic ne samo za gorške Slovence, temveč tudi za beneške Slovence, za Režijane in za Slovence v Kanalski dolini.

Položaj je tak, da si moramo zastaviti odločno in praktično vprašanje: »Kako in kdaj naj pridejo beneški Slovenci, Režijani in kanalski Slovenci do svojih osnovnih in človeških pravic, če jim te pravice kratijo celo tako imenovani italijanski demokrati?«

Od leta 1866., ko so prišli pod Italijo, so jim italijanske oblasti odrekale vsako pravico do slovenske narodne šole, čeprav so bili vedno zvesti državljani in pokorni zakonom. Tudi v cerkvi je bilo isto. Da so kljub temu ohranili slovensko narečje v družinah, se morajo predvsem zahvaliti bližini meje in stalnim stikom z ostalimi Slovenci, posebno s Tolminci, pa tudi nekaterim zavednim in izobraženim rojakom. (Ivan Trinko in drugi)

Kar velja za gorške Slovence, ki so ostali pod Italijo in o čemer smo že pisali v »Demokraciji«, to velja še v mnogo večji meri za beneške Slovence in Režijane ter za Slovence v Kanalski dolini. Predpogoj namreč, da se ohranijo kot narodna skupnost, je predvsem popolna občinska avtonomija in ugodne gospodarske prilike.

Pojm in važnost občinske avtonomije mnogim še danes ni jasen, ker se jim zdi preveč enostaven in preveč »ljudski«. Občinska

živost in življenjski sposobnosti našega rodu. Dokler smo morali širokemu svetu dokazovati svojo eksistenco z mrtvimi spomeniki, je bilo dokazovanje težko, sedaj je naša samobitnost dokazana z živimi pričami in zato v polni meri upoštevana. V Londonu, v Washingtonu in v vseh drugih svetovnih središčih vedno za nas, in nas priznava, da na podlagi demokratičnih načel, ki vedno bolj oblikujejo svet.

Naj v potrdilo tega dejstva navedemo samo pismo,

avtonomija pomeni vse, ker pomeni gospodarsko samostojnost, ki je podlaga narodni, politični in kulturni samostojnosti. Občina je edinica, v kateri lahko upravljajo denar vaščanov tuji ali pa vaščani sami. Če ga uporabljajo domačini, potem je to že bistvo avtonomije, ker so samoupravni in neodvisni. S svojim denarjem in dohodki lahko vzdržujejo tiste ustanove, ki so v soglasju z željami večine prebivalcev. Zato lahko mirno trdimo, da ne bo nikdar narodne in gospodarske pravičnosti, dokler bodo v teh edinicah, ki so prve za družinsko skupnostjo, gospodarili ljudje, ki jim je deveta briga za dobrobit vaščanov ter njihov gnetni in duševni napredek!

Zato mora res demokratska država prepustiti občini popolno gospodarsko avtonomijo ali samoupravo. Država ne sme preko svojih pokrajinskih uradov ovirati, da bi se ljudski ali občinski denar drugače uporabil, kakor je želja prebivalstva. Ko bo zmagalo načelo, potem se bo v slovenskih občinah sama

od sebe uveljavila naravna pravica do slovenske narodne šole in do vseh drugih gospodarskih in kulturnih ustanov, kakor si jih bo prebivalstvo želelo. Seveda bo pridobitev odvisna od narodne zavednosti prebivalstva.

Zato mora slovensko ljudstvo v Kanalski dolini, v Režiji in v slovenski Benečiji najprej zahtevati svoje občine, to je občine, v katerih bo v večini in v katerih bo samo gospodarilo. To je najosnovnejša pravica državljanov v demokratski državi. Demokratsko upravljena država mora štiti to pravico, ker je bistvene važnosti za njen obstoj. Oblast v občinah mora biti v rokah domačega ljudstva. Le pod tem pogojem bo zagotovljen slovenski v Italiji gospodarski, kulturni in politični razvoj, kar bo samo koristilo italijanskemu ugledu v svetu.

Ena sama mora biti torej temeljna zahteva vseh Slovencev v Italiji, od Goric do Kanale, na katero morajo usmeriti vse bodoče delo: Avtonomne občinske uprave v avtonomni deželi!

FAŠISTIČNE VOLITVE

MUSSOLINI: Leta 1929 v Italiji 80% glasov
HITLER: Leta 1938 v Avstriji 93% glasov
TITO: Leta 1947 na Primorskem 98% glasov

Nekaj misli o svobodi v Jugoslaviji

Od Trsta do Stetina so potegnili pregrajo. Vzhod in zahod sta ločena z debelo železno zaveso. Tu demokracija, tam demokracija.

Tu svoboda, tam svoboda. Tu socialna pravičnost, tam socialna pravičnost. Tu blagostanje, tam blagostanje. Komu naj človek verjame? In vendar neka razlika mora vendar le biti, saj je železna pregraja znak neke razlike. Ubijaš si glavo, če si kje v Ameriki in bereš »Slovenskega poročevalca« ali kaj podobnega iz nove Jugoslavije. Ampak nam, ki imamo to železno pregrado tik pred nosom, nam ni pod pojmom »ljudska« demokracija nič skritega, pa čeprav izpustimo besedo »prava«, ki jo rdeči »demokrati« tako radi rabijo, da sebe prepričajo o pristnosti demokracije. Tudi kakor ne zaleže etiketa na steklenici ponarejenega vina, ki trdi, da je vsebina v steklenici — pravo vino, tako ne zaleže trditve,

da je demokracija v vzhodnih državah prava. Vino se samo hvali, demokracija pa tudi.

Kaj je torej z demokracijo v Jugoslaviji?

Vso dobo vojne, ki smo jo preživeli bodisi v partizanih, bodisi v taboriščih ali v zaporih, od daljnega severa na Poljskem pa do skrajnega juga v Italiji, smo vedno slišali pripovedovati, kako strašna je bila srpska hegemonija, kako so bile strašne ječe v Sremski Mitrovici, kaj vse so morali prestati politični priporniki v Glavnjaci, kako nisi bil varen življenja, če si prišel v spor s čaršijo itd. Hvala Bogu, vseh teh nesreč je konec. Nova in svobodna Jugoslavija je pričela novo življenje: takole nekako so nam povedali tiste prve dni maja 1945, ko je Tito dovršil svojo revolucijo v Jugoslaviji.

Poglejmo resnici v oči. Ali imate toliko poguma, vi rdeči krvniki

in vi krvniški sopotniki?

Primorska je svojo osvobodilno borbo pričela takrat, ko ni bilo še nikjer slovenskih komunistov; tudi italijanski se ni bilo, ker se je socialistična stranka v Italiji razcepila šele pozneje, na vsak način ne pred Livornskim kongresom. Kaj pa po nastanku komunističnih strank? Kaj smo bili mi, slovenska manjšina v Italiji, na boljšem? Ali se nismo morali boriti tudi proti breznarodnemu komunizmu, ki je s svojo narodno brezbriznostjo pomagal potujočvalni politiki črnih nasilničev? Saj teh komunistov ni bilo dosti in ni bil za našo manjšino komunizem nobena nevarnost. Na določen odstotek odpadnikov smo pač morali računati. Če so bili potem ti odpadniki črni ali rdeči, ni važno. Dejstvo pa je, da so bili prej socialisti in pozneje komunisti le sestavni del italijanskih strank, kar danes gotovo ne dela časti novim komunističnim narodnostnim monopolistom.

Svoboda v okovih

Zaradi tega si mi, zavedni primorski demokrati, pa bodi liberalni ali katoliški, ne pustimo soliti pameti od tistih plačanih grobovnikov, ki niso nikoli poznali slovenske narodne manjšine v Italiji, ali pa ki so našo narodno delo, če so le mogli, zavirali in pošene ljudi izrabljali za svojo uničevalno politiko.

Prišla je »svoboda«. Prinesli smo jo na konici bajonetov. V tržaških zaporih kmalu ni bilo dovolj prostora. Potrebno je bilo porabiti v to vrho še vojašnice. V Ajdovščini, Gorici, Tolminu, Idriji, Postojni, Ilirski Bistrici, Prestranku, Borovnici, na Reki, v Pulju, Kopru, Sežani v St. Petru, Vipavi, Brdih, Ljubljani, (v St. Vidu pri Ljubljani je bilo 32.000 nesrečnikov, ki lahko pričajo — če je še kateri izmed njih živ, kako se živi brez kruha), v Logatcu, Kočevju, Kranju, Mariboru, Celju itd. itd., vse je bilo vsak večer natrpano in vso noč je bilo premikanja in dovažanja ter odvažanja, joka in stoka ter pretepanja v izobilju. Naša uboga primorska mati je znova jokala in še silneje in še debelejšje solze so ji razjedale lica. Primorska je bila osvobodjena. Osvobodili so nam jo komunisti z našim trdom, z našo požrtvovalnostjo, z našo pomočjo, z našo krvjo, z našo nekomunistično krvjo.

In te svobode še ni konec. Naše ljudstvo se je nasitilo čitanja komunističnih listov in če je že primorano plačevati naročnino, ga nihče ne more prisiliti do tega, da bi vsiljeno mu čtivo tudi prebral. Zato je potrebno, če ga mi opozorimo, da je dnevno objavljeno v listih, ki smejo prihajati iz Jugoslavije tako kot naše demokratsko časopisje ne sme preko meje v Jugoslavijo, kako se ta »izdajalec« zagovarja pred ljudskim sodiščem, kako so tam prišli na sled »vohunskemu« župniku, kako so tu aretirali nekaj članov »bande« in kako je tam »ljudski odbor« sabotal osrednje ukaze in zavajal pošeno »ljudsko množico«, da ni oddala vse količine žita ali mesa, ali kako je ta ali oni gospodarski referent izrabljaj svoj položaj in izdal deset krušnih kart popolnoma neupravičeno, ali pa da je bil »prebirokratski«.

Laž ima kratke noge

Ni res. Ne, to pa ni res. Kajne gospodična tovarišica, da lažem, kajne gospod tovariš, da reakcionarec ne more govoriti resnice, pa čeprav je katoliško vzgojen in moli vsak večer, ko zaključuje svoj pošteno izrabljeni dan? Ni res. Ah, da ni res, da so postala sodišča v Jugoslaviji pretresna, kajne, to ni res? Res je samo, da so morali pričeti udarniško dozidavati ječe, ker ni več pro-

stora v njih, pa čeprav stisneš v sobico, ki jo je pokojna Avstrija zgradila za tri pripornike, nič manj kot deset ljudi, ne oziraje se na zrak, ki ga deset ljudi rabi za dihanje. Ni res, da so pričeli graditi novo nadstropje v justični palači v Ljubljani. Ni res, da pri silna delavnica ne služi več za opazovalnico duševno bolnih, ni res, da je na Rakovniku zelo zagoneten zapor, ni res, da so v Šiški taki zapori, od koder se še ni nihče vrnil. To, ni nič res, kaj ne?

Fašističnega nasilja je konec. Tudi komunističnega bo nekoč konec. Vsako nasilje je trajalo nekaj časa, potem je zgodovina presodila, kaj je človeštvo nudilo ta ali oni tiran. Govorijo o španski inkviziciji, o rimskih arenah, o nemških taboriščih. Ali ste gotovo, da ne bodo ravno tako z gnevom v srcu govorili o »novi« svobodni pravi ljudski demokraciji v novi Jugoslaviji, kjer imaš samo to svobodo na razpolago, da kadar umiraš, misliš po svoji mili volji na lepše čase zato, ker ti tega ne morejo preprečiti?

Mi svobodnoželni Primorci z obeh strani železne pregraje, pa smo prepričani, da nam našo želeno svobodo ne bodo mogli kratiti dolgo časa. Prepričani smo, da se bo nasilje končalo, kakor se je še vsako nasilje končalo. Tako nas uči zgodovina, ki je prava učiteljica resnice, kaj ne, rdeči izkoriščevalci naroda?

Od srede do srede

27. novembra: Francoski ministri predsednik Schuman je preko radia pozval francoske delavce, naj se vrnejo na delo ter opozoril, da bo vlada uporabila vsa sredstva za ohranitev reda in onemogočenje delovanja političnih agitatorjev. — Glavna skupščina UNESCO je ugotovila, da ji ni mogoče sestaviti jasne in natančne izjave, ki obsoja vojno propagando. — Namestniki zunanjih ministrov so preučevali načrt o nemški imovini v Avstriji. — Več kot 100 angleških poslancev in škofov je poslalo svetovskemu zunanjemu ministru Molotovu pismo, v katerem zahtevajo, naj sovjeti dovolijo ruskim ženam angleških vojakov, da pridejo k svojim možem v Anglijo; sovjeti so vse prošnje doslej zavrnili. — Na zasedanju zunanjih ministrov je Bidault opozoril na nevarnost, ki jo predstavlja preoblikovana Nemčija; predložil je naslednja dva ukrepa: 1. da prekinejo s preseljevanjem v Nemčijo in 2. da dobe nemški sosedi primerna jamstva za svojo varnost; Molotov pa je na istem zasedanju izjavil, da je vzhodna meja Poljske dokončna, medtem ko je po britansko-ameriškem mnenju časovna značaja, dokler je ne bo potrdila mirovna konferenca. — Češkoslovaški parlamentarni odbor je na 27-ur trajajočem zasedanju zavrnil nakazilo 3 milijarde 250 milijonov lir ministrstvu za informacije, ki je pod komunističnim nadzorstvom. — V Antverpu so otvorili mednarodni kongres socialistov.

28. novembra: Sovjetska zveza je na posebnem zasedanju Sveta zunanjih ministrov predložila, naj bi preučili priprave za mirovno pogodbo z Japonsko. — Francoska narodna zbornica je Schumanovi vladi izrekla zaupnico kmalu potem, ko je dejansko napovedal vojno poplavi stavk, ki jih vodijo komunisti in ki grozijo ohromiti francosko gospodarsko življenje. — Komunistični tisk na Finskem, ki je pod sovjetskimi nadzorstvom, nasprotuje stavki poštne službenice in pravi, da so stavkajoči sami »reakcionarji«, ki se skušajo boriti proti vladi. — Voditelj poljske kmetijske stranke Mikolajczyk je v Združenih državah izjavil, da je življenje Poljakov izročno na milost in nemilost komunistom. — Nova balkanska komisija ZN je sklenila ustanoviti posebno skupno opazovalce vzhodni obeh strani severne grške meje; Jugoslavija in Bolgarija sta oddale opazovalcem dovoljenja za vstop na svoja ozemlja. — Italijanski zunanji minister Sforza in jugoslovanski minister v Rimu Ive-

ki smo ga pred kratkim prejeli od glavnega tajnika ZN v zadevi našega urednika dr. A. Uršiča. Kakor nam je ZN obljubila svojo pomoč v Uršičevem slučaju, tako nas ne bo zapustila, če se bomo obrnili na njo v drugih primerih, ko se nam bodo prizadevale krivice.

Ko ugovarjamo, da bi si v borbi proti nestrpnosti in krivicam lahko obračali po zaščito na mednarodne ustanove, upamo, da nam takih korakov ne bo treba podvzemati. V vseh zadevah in sporih, ki se tičejo

nas in našega žitja in bitja v mejah italijanske države, se bomo lojalno skušali sporazumeti z domačimi oblastmi, pri katerih bomo za svoje težnje gotovo našli razumevanje. Navedli smo to dejstvo samo v svarilo prenapetim skrajnežem. Njihova nam sovražna in krivična politika bo doživela polom. Samo s strpnostjo in iskrenim priznanjem obojestranskih pravic in dolžnosti bomo ustvarili pametno, plodno sožitje, ki bo v blagor vseh državljanov.

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

kovič sta podpisala italijansko-jugoslovanski trgovinski sporazum. — V Milanu so proglasili 12-urno splošno stavko v znak protesta proti odstranitvi prefekta Troila s strani notranjega ministrstva. — Jugoslovanska skupščina je odobrila zakon, ki je uvedel obmejno področje v globini 15 kilometrov; vstop na to področje bo prepovedan tujcem, kakor tudi jugoslovanskim državljanom, ki ne bodo imeli posebnega dovoljenja notranjega ministrstva.

29. novembra: Francoska narodna zbornica je odobrila vojaški proračun v znesku nekaj nad 20 milijard frankov. — Skupine baltičskih beguncev so vložile pri ZN obtožbo proti Sovjetski zvezi zaradi rodomora; zahtevale so od glavne skupščine, naj ukrene potrebne za osvoboditev njihovih dežel izpod sovjetskega jarma. — Schuman je predložil francoski narodni zbornici 3 drastične zakonske načrte, ki naj odpravijo val stavk. — Na konferenci ustanove UNESCO so odobrili francoski kompromisni predlog proti vojnim hujšakem. — Glavna skupščina ZN je odobrila predlog za razdelitev Palestine; na podlagi tega sklepa bodo deželo razdelili v arabsko in židovsko državo, Jeruzalem pa bo postal mednarodno mesto. — Na zasedanju mednarodne socialistične konference se je pokazal jasn prelom med zahodnimi in vzhodnimi socialističnimi strankami, ko so začeli razpravljati o mirovnih pogodbah in o gospodarski obnovi sveta; voditelj nizozemske laburistične stranke je izjavil, da je brezpomembno iskati kompromis z zastopniki strank, ki niso svobodni, marveč terorizirani ter pod komunističnim jarmom.

30. novembra: Britanski ministrski predsednik za časa vojne Winston Churchill je praznoval svoj 73. rojstni dan. — Francoska narodna zbornica je zavrnila vse komunistične dostavke, ki omejujejo vladne zakonske načrte proti stavkam; odobrila pa je 1. člen zakonskega načrta, ki predvideva mobilizacijo 80.000 moških. — Perzijski ministrski predsednik Sultaneh je sklical vlado na nujno tajno zasedanje zaradi krize, ki je nastala po sovjetski reakciji na perzijske odklonilne petrolejske sporazume s Sovjetsko zvezo. — Francosko notranje ministrstvo je zavrnilo vpis Titovega jugoslovanskega društva v Franciji v seznam tujih organizacij.

1. decembra: Na zasedanju zunanjih ministrov so razpravljali o vprašanju nemške osrednje vlade; ministri niso dosegli sporazuma. — Velika Britanija in Združene države sta zavrnili jugoslovanski predlog za ustanovitev tristranske vojaške uprave v Trstu. — Ameriški senat je odobril zakonski načrt za nujnostno pomoč v znesku 597 milijonov dolarjev v korist Francije, Italije in Avstrije.

2. decembra: Francoski senat je odobril vladni načrt za vpoklic 80.000 rezervistov. — Italijanska vlada je poluradno zankala poročilo, da bi imela namen zaprositi Združene države za vojaško pomoč zaradi sedanjih nemirov. — Zunanji ministri so preučevali listine o zaslišanju majhnih zavezniških držav glede mirovne pogodbe z Nemčijo. — Britanski trgovinski minister Wilson je odpotoval v Moskvo, kjer bo nadaljeval trgovinske razgovore s Sovjetsko zvezo.

3. decembra: Sovjetski zunanji minister Molotov je na zasedanju zunanjih ministrov postavil predlog glede nemške mirovne pogodbe, ki bi povzročil takojšnjo prekinitev dela konference za dva meseca; Molotov je predlog nato umaknil. — Marshall je sklenil zaradi francoske krize poslati v Pariz svojega posebnega svetovalca Fohna Fosterja Dullesa.

Letos so v Veliki Britaniji zgradili že nad 100 tisoč hiš

Velika Britanija je že drugi mesec dosegla rekord pri izvajanju programa hišnih gradenj. V mesecu oktobru so dokončali izgradnjo 15.398 stalnih stanovanj. Ta številka presega prejšnji rekord, ki je bil dosežen septembra, za nad 1.000. Poleg tega so pripravili nadaljnjih 5.376 začasnih stanovanj. S tem se je skupno število ta mesec zgrajenih stanovanj zvišalo na 20.774. To je najslajnejši rezultat, kar so jih dosegli, odkar se je pred dvema letoma začela obnova. Samo letos so zgradili približno 107.000 hiš.

POLITIČNI OBZORNIK:

Francoska kriza in evropska obnova

(Po Wilckhamu Steedu)

Pazljivi Britanci zasledujejo kritični položaj v Franciji skoraj z istim zanimanjem kakor potek konference Sveta zunanjih ministrov v Londonu. Med spornimi zadevami francoskih strank in organizacij ter med prizadevanjem zunanjih ministrov za doseg sporazuma o bodočnosti Nemčije morda ni posredne ali neposredne zveze. Politični in v neki meri tudi gospodarski obraz zahodne Evrope pa bo v nič manjši meri odvisen od rešitve francoske krize, kakor od uspeha ali neuspeha zunanjih ministrov.

V obeh primerih je v nevarnosti politična in gospodarska usoda zahodne Evrope. Nekateri večji britanski opazovalci ne vidijo v komunističnih poskusih za paraliziranje francoskega in tudi italijanskega industrijskega življenja zgolj nekaj slučajnega v trenutku, ko se zunanji ministri lahko sporazumejo za skupne korake za obnovo Evrope kot celote ali pa bo »železna zavesa« delila Evropo v Vzhod in Zahod.

Kot star preučevalec francoske zgodovine in kot večš opazovalec francoskega političnega življenja skozi več kot pol stoletja se preveč zavedam zamotane igre ter protigre francoskih političnih tragedij in socialnih sil, in zato ne morem prerokovati, kakšna bo bodoča smer francoske krize. Zelo možno je, da bi v razmeroma daljši dobi naša znanost individualnih Francozov vseh razredov na gospodarsko neodvisnost nevtalizirala moč revolucionarne tradicije med francoskimi množicami. Bistvo francoski avtor Andreje Sigfrid je pred 20 leti napisal: »Srca večine Francozov so na levi, toda njihovi žepi so na desni; in praktično imajo skoraj vsi Francozi žep.« Isti pisatelj je napisal: »Tipični francoski socialist pravi: »Človek se mora vedno posmikati na levo, nikdar pa ne preko nje.«

Zdaj ni mogoče presoditi koliko Francozinj in Francozov ima »žep« v tem smislu, da bi kaj imeli, kar bi lahko izgubili, ker so zelo obubožali zaradi vojne, v letih nemške zasedbe, s porastom cen in z inflacijo. Francoski kmetje, ki tvorijo več kakor polovico prebivalstva, verjetno hočejo še ohraniti svojo lastnino in svoje prihranke, kolikor jih pač še imajo. Čeprav jih komunisti utegnejo povrniti, potisniti »dalje proti levi«, kakor socializem ali radikalizem, vendar veliko francoskih kmetov sumi, da jih utegne komunizem potegniti »preko leve« v neko obliko totalitarne diktature, ki bi uničila njihovo zasebno lastnino in svobodo.

Ce je temu tako in če bo stavkovni val, ki so ga organizirali komunisti v svoje politične namene, končal z neuspehom, utegne priti do podobnega nazorskega preobrata kot pred kratkim pri občinskih volitvah, ki so prinesle zmago De Gaulle. General De Gaulle očividno pričakuje, da bo mogoč zaradi sedanjih dogodkov v kratkem izvesti dra-

stične ustavne reforme, kot jih je napovedal v svojem programu. Toda velik del francoskega javnega mnenja, ki nasprotuje komunizmu in vsaki diktaturi, ne bi pozdravil ideje De Gaulleove desničarske diktature. Zelja zmernih Francozov, ki si želijo srednjo pot med levico in desnico, je verjetno pripomogla k sestavi Schumanove vlade.

Medtem pa skušajo francoski komunistični voditelji izsiliti rešitev s pomočjo sindikalističnih organizacij, preko katerih so proglasili splošno stavko. Ta taktika se mi zdi skrajno nevarna. Če bi uspela, bi dovedla do državljanske vojne, ki ne obeta ugodnega izida za komunizem. Če pa bi ta taktika propadla, bi utrdila vero, da more le močna roka generala De Gaulle rešiti Francijo pred nadaljnjim revolucionarnim neredom.

Ne verjamem, da bi general De Gaulle stremel po osebni diktaturi. Moje osebno poznanstvo z njim mi potrjuje misel, da je odkrit rodoljub, da ni podoben Napoleonu III ali znanemu generalu Boulangerju, ki je skušal pred 60 leti prevrtni tretjo republiko. Nisem pa prepričan, da bi mo-

gel general De Gaulle popolnoma svobodno delati, če bi se v sedanjih okoliščinah povrnil na oblast. Položaj, ki ga je ustvarila francoska politična stranka, je podoben položaju, ki so ga ustvarili nemški komunisti pred prihodom Hitlerja ter italijanski komunisti in socialisti s svojo politiko splošnih stavk, preden je vstal Mussolini kot pobornik discipline in reda. Reakcionarne sile bi lahko potisnile generala De Gaulle na pot, po kateri ne bi rad hodil.

Britanci želijo v tem napetem položaju vse dobro Franciji in njenemu ljudstvu ter trdno verujejo, da je za varnost in dobrobit Britanije zelo želeli nek urejen vladni sistem v Franciji, da bi bil močan in trajni steber za obnovo zahodne Evrope. Ta obnova je v dohodni dobi odvisna od uspešne izvedbe Marshallovega načrta. To izvedbo bi mogla spraviti v nevarnost ali morda preprečiti uničujoča taktika francoskih komunistov, ki hočejo preprečiti politiko Združenih držav za pospešitev evropske obnove.

Britanska javnost, podobno kot večina francoske javnosti, odklanja fantastične komunistične trditve, da je namen Marshallovega načrta podjarmiti zahodno Evropo »imperialističnemu« kapitalizmu Severne Amerike. Zato v Britaniji upamo, da bo zavezniški francoski narod vzdržal sedanjí vihar.

O programu evropske obnove

Bivši ameriški podtajnik za zunanje zadeve William L. Clayton opozarja, da bo zahtevala naložba uspešno izvesti program za preporod Evrope mnogo naporov tako od Evrope kot od Združenih držav.

»Mislim — poudarja Clayton — da bo Marshallov načrt, primerno finanširan in upravljan, v svoji nameri uspel in da bo njegov uspeh dal neizmerne sadove za mir in varnost sveta, kar pomeni tudi mir in varnost Amerike in da bo strošek za izvedbo načrta v primeri s temi sadovi nepomemben.«

Vendar Clayton priznava, da uspeh načrta ni gotov in da je načrt »stvegano podjetje«. Razpravlja o obojestranskih odgovornostih in navaja, da se Združene države ne smejo omejiti na pošiljanje primernih količin živil, goriv in surovin, temveč da morajo prenesti v Evropo tudi novo tehniko proizvodnje in nova trgovska načela, ki so se v Združenih državah uveljavila v času, ko so evropske dežele bile plen vojne. Mora biti tudi razumevanje, trdnost in takt pri sodelovanju z 16 evropskimi državami, ki so pristopile k programu.

Na drugi strani pa je Clayton mišljenja, da morajo Združene države vztrajati na tem, da evropske države, ki uživajo ameriško podporo, vestno izpolnjujejo določene pogoje, kajti če »katera koli država ne bo izpolnjevala svojih obvez in bo trtila dobavljeno glavnicu, ne bo s tem le ravnala nelojalno do Združenih držav in svojih sosedov, temveč bo s tem postavila v nevarnost tudi uspeh celokupnega programa obnove«.

Članek poudarja, da se je 16 evropskih pri programu udeleženi držav obvezalo dvigniti svojo produkcijsko raven v prihodnjih štirih letih v enaki meri, kot so jo dosegle Združene države pod pritiskom vojne v letih 1938-44 in podčrta, da zaviš uspeh programa za obnovo Evrope v velikem delu od načina, kako bodo evropske države izpolnile to obvezo.

»Ravno tako bistvene važnosti je — pripominja Clayton — po 16 državah prevzeta obveza stabilizirati njihove valute in sodelovati za znižanje umetnih carinskih zaprek. Ta obveza za 16 držav za vzpostavitev njih financ in za stabilizacijo valut bo ena najtežjih in bo zahtevala veliko silo, volje, požrtvovalnosti in poguma. To bo posebno težko za one vlade, ki niso močne in trdne.«

Na zaključku svojega članka hvali Clayton pri programu udeležene evropske države, da so prevzele obvezo čim prej mogoče odpraviti omejitve, ki sedaj ovirajo promet, in vzpostaviti komisije za ustvaritev carinskih zvez po vzoru Beneluxa (Belgije, Nizozemske, Luxemburga).

Razdelitev Palestine

Ameriški listi v splošnem odobravajo sklep glavne skupščine Združenih narodov za razdelitev Palestine in vidijo v njem najboljšo rešitev, ki je možna v sedanjih okoliščinah, ne zakrivajo pa si oči pred težavami, na katere bo naletel načrt za razdelitev Palestine. »New York Times« piše,

Kje je naš urednik dr. Andrej Uršič?

Ugrabljen je bil 31. avgusta, od tedaj ni o njem nobenega glasu.

Dobro poučeni »Primorski dnevnik« ima gotovo točna poročila, njegova dolžnost je, da slovensko javnost obvesti, saj zgovornosti mu ne primanjkuje.

da je sklep Združenih narodov dober, v kolikor predvideva razdelitev Palestine. Slaba točka sklepa pa je v tem, da nima dovolj določil glede izvedbe razdelitve. Toda glavna skupščina se je odločila in njen sklep je treba sprejeti. Vse članice Združenih narodov ga morajo lojalno podpreti. Omenjeni sklep v teritorialnih pogledih ne gre tako daleč, kakor so upali Zidovje. Se bolj pa bo razočaral Arabce. Toda gre za sklep Združenih narodov. Je najboljši sklep, ki so ga Združeni narodi mogli sprejeti in upamo, da bosta pristala nanj dva naroda, katerih bodočnost je z njim prizadeta. Če tega ne bosta storila, mora imeti Varnostni svet dovolj poguma in odločnosti, da ga bo s potrebnimi sredstvi kljub temu izvedel.

»New York Herald Tribune« vidi v sklepu za razdelitev Palestine eno najpomembnejših dejanj v razdelitvi povojnega sveta. Načrt za razdelitev Palestine je v najboljšem primeru le zelo groba pravica. Pa čeprav je ta rešitev nepopolna ali celo nevarna, je vendar boljša, kot če bi ne bilo nobene rešitve. Popolnoma jasno je, da so Združeni narodi sprejeli ta načrt zato, ker niso imeli nobene druge možnosti. Njegova izvedba je odvisna od iskrenosti, s katero bosta Amerika in Sovjetska zveza izvajali politiko, glede katere sta se v tem primeru tako srečno — in redko — znašli na skupni liniji. Odvisna je nadalje od pripravljenosti Britanije, da umakne svoje čete iz Palestine v duhu te mednarodne direktive. Neposredno pa je seveda odvisna od arabskih držav in od državniške sposobnosti Zidov.

»Richmond Times Dispatch« pa pravi: Sklep Združenih narodov za razdelitev Palestine je praktična, toda nenravna rešitev. Ta rešitev krši etične pravice Arabcev. Čeprav bi radi, se vendar ne morejo pridružiti veselju Zidov, ki so z neprestanim pritiskom dosegli svoj namen. Imamo neprijetni občutek, da bo prišel čas, da bomo ta sklep obžalovali kot izdajstvo moralnih načel.

Kako je na Poljskem?

Voditelj poljske kmetijske stranke Stanislaw Mikolajczyk je imel razgovor z dopisnikom lista »Sunday Dispatch«, v katerem je izjavil, da postaja Poljska od dneva do dneva bolj policijska država. O poljski politični policiji, znani pod črkama W.B., je Mikolajczyk dejal: »WB šteje približno 230 tisoč moških, izmed katerih jih približno devdeset tisoč sestavlja redno silo. Približno 100 tisoč je organiziranih v vojaških oddelkih WB-ja; ostanek je v civilu.

WB je organizirana kot sovjetska ENKADEVE, katera jo tudi nadzoruje. Tudi obiskovalci na Poljskem pridejo le težko do tega, da spoznajo resnični

položaj, ker eno so pisani zakoni, drugo pa zakoni, ki jih v resnici uporabljajo. Zakon na primer določa, da ne morejo nikogar pridržati za več kot kako uro zaradi zaslišanja. V praksi pa pridržijo osebo toliko časa, kolikor se zdi oblasti potrebno. Po zakonu ne bi nihče mogel ostati v zaporu brez razprave več kot tri mesece. V praksi pa so ljudje v zaporu kolikor časa politični policiji ugaja. Kot v sovjetskem sistemu, tako tudi v poljskem ne more obtoženec izbrati po svoji volji zagovornika. Politične razprave spadajo v večini pred vojaška sodišča. To največkrat pomeni, da so razsodbo že pripravili še pred pričetkom razprave. Tudi načini, s katerimi prisilijo obtoženca, da priznajo krivdo, so zelo podobni tistim, ki jih uporabljajo v Sovjetski zvezi. Fizično nasilje pri nas Poljakih nima velikega uspeha. Zato pa naša komunistična policija uporablja največkrat duševno mučenje skupno s fizičnim mučenjem.

Večina mojega naroda — je nadaljeval Mikolajczyk — sovraži ta tiranski režim, a ne more ničesar napraviti, da se bi mu uprl. Poljski narod bi bil želel vzpostaviti s Sovjetsko zvezo prijateljske odnose, toda ne kaže, da bi Sovjetska zveza želela prijateljstvo s poljskim narodom. Sovjetski zvezi zadostuje, da uporablja poljsko komunistično policijo zato, da podjarmi poljski narod sovjetski volji.

Mikolajczyk je nato opozoril, da bi v teku ene generacije mogli Poljaki priti do tega, da bi imeli demokracijo in zahod za sovražnika ter komunizem in Sovjetsko zvezo za prijatelja, če bi se nadaljeval položaj kot je danes. Tega bi se moral demokratični zahod zavedati. Ta nevarnost nikakor ni nemogoča.

»Kar se mene tiče — je izjavil Mikolajczyk — bom pisal svoje spomine in bom verjetno odpotoval v Združene države (je že prispel v New York! Op. ured.). Pozneje se bom morda vrnil v Veliko Britanijo. Odravam cilje kmetijske mednarodne organizacije, katero so ustanovili v New Yorku. To pa ne pomeni, da bom k organizaciji pristopil tudi jaz.«

KANADA V TEŽAVAH

Kanada je zašla v velike gospodarske težave. Zgradi dila je svojo trgovino na načelo, da bo za izkupiček pri izvozu živil lahko kupovala svoje potrebščine v Ameriki. Ker pa svet nima dovolj dolarjev in ne more kupovati svojih potrebščin v Ameriki. To je povzročilo resno znižanje kanadskega življenjskega standarda. Kanada je med vojno zelo plemenito pomagala drugim državam. Tudi po vojni je pomagala Britaniji z denarjem in s pšenico po povišanih svetovnih cenah. Opravičeno upamo, pišejo londonski listi, da bo tudi sedanje težave prebledla.

Zgubljena pravda

Spor med vodstvom radijske postaje Trst II in »Primorskim dnevnikom« zaradi njegovega ne- točnega poročanja je v preteklem tednu prinesel precejšnjo razja- snitev. »Primorski dnevnik« je na odločno obtožbo vodstva postaje končno v torek 2. t. m. priznal, da je netočno poročal v vseh štirih točkah: o prepovedi predvajanja Cankarjevih del, o ukinitvi mla- dinske, otroške in oddaje »Slo- venščina za Slovence«. To svoje priznanje pa je po svoji stari na- vadi skril pod kopico novih žali- tev in obrekovanj, ki jih je izlil na ravnatelja, nameščence in zu- nanje sodelavce. To je stari, do- bro znani način demagoškega ma- skiranja dejanskega poraza in u- mika. Namesto da bi odkrito priznal in se za napravljen kri- vico oprstilo, bruhla nadaljnje za- litve in neresnice, s katerimi pri- haja v vedno večja protislovja.

Ko je »Primorski dnevnik« iskal izhod iz očitno obupnega in nev- zdržnega položaja, v katerega je zabredel, je skušal najti najšib- kejši člen v verigi dejstev, ki so dokazovala neresničnost njegovih trditve. Ker so odpovedi sodelo- vanja pri mladinski in otroški oddaji ter pri predavanju »Sloven- ščina za Slovence« na razpolago pisemni dokazi, je v nedeljski številki naperil glavni napad na ravnatelja radijske postaje ing. Germa v zvezi z njegovim raz- govorom s predstavnikom SNG Košutom, kateremu naj bi ravnate- lj rekel: »Cankarja sploh ne«. Četudi so s tem izgovorom prišli sumljivo pozno, ko jim je že voda tekla v grlo, se je tudi ta trditve pokazala za lažno. V svoji pre- tani propagandni tehniki so sku- šali z besedami: »če bi ing. Germ hotel priznati resnico... take iskrenosti svedo od ing. Germa ne pričakujemo«, njemu že vna- prej onemogočiti preklic in izpodi- biti verodostojnost njegove izjave. Pri tem pa so pozabili na nekaj okoliščin, ki dokazujejo popolno neosnovanost trditve, da bi bil ravnatelj kaj podobnega izjavil. Po naših informacijah na mero- dajnem mestu smo ugotovili, da je bil omenjeni razgovor med ravnateljem ing. Germom in pred- stavnikom SNG Košutom približ- no v torek 11. nov. ob 18.30 uri, ko je postaja prenašala v redni od- daji predavanje o Ivanu Cankarju. Če bi bila trditve »Primorskega dnevnika« resnična, da je ravnate- lj postaje izjavil, da je Cankar prepovedan na radijski postaji Trst II, naj potem »Primorski dnevnik« pojasni, kako da so ob istem času imeli na sporedu celo predavanje o tem pisatelju. Toda to še ni vse. Vodstvo radijske po- staje je neposredno pred temi do- godki povabilo predstavnika SNG na dogovor o proslavi 30. obletni- ce smrti Ivana Cankarja. Povabi- lu se je dan pred omenjenim raz- govorom odzval član SNG Sanein, ki se je s šefom pristojnega od- dela dogovoril o razdelitvi spo- reda. V tej zvezi je vodstvo SNG

predložilo radijski postaji seznam svojih gostovanj za mesec decem- ber, kjer je za 17. dec. na sporedu nastop SNG s Cankarjevim »Kra- ljem na Betajnovi«. Pri vsem tem si upa »Primorski dnevnik« trditi, da naj bi ravnatelj izjavil, da je Cankar prepovedan na radijski postaji Trst II.

Ključ do te uganke je v tem, da je bil razgovor med ravnateljem in predstavnikom SNG Košutom brez prič, kar skuša zdaj »Pri- morski dnevnik« izkoristiti, da se reši iz zagate, v katero je v svoji zaletelosti obenem z drugi- mi komunističnimi organizacijami in nekaterimi sopotniki (A. Budal) zagazil. Kot vidimo v nedeljski številki »Pr. dn.«, se A. Budal

TELEGRAM IVANA CANKARJA IZ NEBES:

Odločno odklanjam budalaste brzojavke! „Hlapec Jernej“ je spis v prozi. Za potvorjene politične vloške pri dramatizaciji ne odgovarjam.

veleče nazaj in izjavlja, da je svojo »duhovito« pismo, pisal Ivanu Cankarju onstran groba, ko je bilo rečeno (kdo pa mu je to po- vedal?) na radijski postaji: Cankarja sploh ne! »Če se je brž po- tem ukaz ublažil« toliko boljše, za- ključuje A. Budal. Gospod Budal, nobenega ukaza niso ublažili, saj takšnega ukaza sploh ni bilo. Pri- poročali bi vam osebno in vsem tistim, ki so dvignili ta nesramni

krik, — saj so pisali »kulturni in prosvetni delavci Tržaškega ozem- lja« celo Združenim narodom, — da bi šli v sebe in skesano prizna- li, da so spet enkrat naselili za- kulturnim komunističnim akterjem. To bi bilo pošteno in narod to od vas pričakuje.

V kakšnem obsegu je bila ta gonja proti radijski postaji vpi- sorjena z očitnim političnim na- menom, je videti iz tega, da so se tej poplavi laži in obrekovanj pri- družili tudi komunistični listi v Ljubljani, kjer tudi niso izostali »kulturniki« kot brata Juš in Fer- do Kozak.

Za pošteno slovensko javnost je stvar dovolj jasna. Komunistič- no vodstvo je mislilo, da bo ne- čedni maneuver dobro izbrabalo za demagogijo pred ljudstvom, ker se je po dosedanjih izkušnjah za- našalo, da na njegove laži ne bo nihče odgovarjal. Toda ušlo se

je, odgovor je bil jasen in odločen. Treba je bilo odgovoriti: ker re- snice niso hoteli priznati, so mo- rali dalje lagati in obrekovati. Pri tem so izgubili živce in priznali prvotno obdolžitev: lagali ste, ko ste trdili, da je vodstvo radijske postaje Trst II prepovedalo Cankarjeva dela, ukinilo mladinsko, otroško in oddajo »Slovenščina za Slovence«. To je bistvo spora, vse drugo so prazne besede.

Blejski sporazum - vir novega preganjanja?

Kakor znano se je mar- šal Tito sestal pred par me- seci na Bledu z angleškim poveljujočim generalom s katerim je imel tudi po- litične razgovore. Zaključ- ke teh dogovorov nazivajo »blejski sporazum«. Točnih podatkov o tem »sporazu- mu« javnost nikoli ni zve- dela. Sušljalo se je samo, da je bil Tito z uspehom zelo zadovoljen in je zato kraljevsko obdaroval gene- ralovo ženo z dragulji. Raz- ni viri so hoteli vedeti, da se je »sporazum« tical tudi slovenskih beguncev na Koroškem in na vsem av- strijskem področju, ki je zasedeno po Angležih ter niso pričakovali nič dobrega. Večkrat se je v zadnjih tednih raznesla kaka raz- burljiva vest o dogodkih na Koroškem, ki se pa po- tem ni potrdila. Dne 10. nov. zjutraj je pa angleško vojaštvo nepričakovano ob- kolilo begunsko taborišče

v Spittalu ob Dravi, kjer je med priložni 3.000 begunci največ Slovencev. Blokada je trajala do prvih popo- ldnjskih ur. V tem času so bili vsi odrasli ljudje strogo pregledani, 12 oseb je bilo aretiranih in prepe- ljanih v nacistično tabori- rišče v Wolfsbergu, kjer se jim gotovo ne bo dobro go- dilo. Naslednji dan so iz- gnali iz taborišča v Spittalu 54 oseb z družinami vred, češ, da so ovirali povratek jugoslovanskih beguncev v domovino. Ti izgnanci si lahko dobijo delo zunaj ta- borišča ali pa bodo sprejeti v taborišče Sv. Martin pri Beljaku, kjer ni nobenih Slovencev. Tudi za te reve- že se je položaj poslabšal, ker so bili strgani iz zasile slovenske domačnosti, ki so si jo slovenski begunci znali ustvariti v Spittalu.

Ali postopanje Angležev izvira iz blejskega spora- zuma? Ali se je hotelo

ustreči Titu?

Menimo, da je skrajni čas, da se po 2½ letih begun- stva težko preizkušene lju- di pusti pri miru v njihovi žalosti in revščini ter se jih ne plaši z novimi postopki in ukrepi.

ZANIMIVOSTI

Ameriški senat je odobril 597 milijonov dolarjev pomoči za Francijo, Italijo in Avstrijo

Ameriški senat je s 83 proti 6 glasovi odobril za- konski načrt, ki predvideva 597 milijonov dolarjev vmesne pomoči za Francijo, Italijo in Avstrijo. Senat je sprejel svoj sklep, ko je zbornični zunanje-politični odbor izdelal svoj načrt za pomoč, ki predvideva 590 milijonov dolarjev in v to svoto vključuje 60 milijo- nov za Kitajsko, česar senat ni storil. Razliko med zbor- ničnim in senatnim načr- tom bodo morali odpraviti na posebni seji zastopnikov obeh zbornic.

Dodatne volitve na Angleškem

K izidom dodatnih voli- tev, ki so bile ta teden v Veliki Britaniji, piše »Daily Graphic«: »Socialisti praz- nujejo, ker jim je uspelo obdržati tako sedež Fast Edinburgha kakor sedež Gravesenda. Vendar pa glasovanja niso bila tako ugodna za vladno, kakor pa bi bilo mogoče soditi na prvi pogled po rezultatih. V celoti so konservativci dobili 9.000 glasov več ka- kor v prejšnjih volitvah, socialisti pa jih imajo zdaj 1.000 manj.

Eni wetok izbran za »atomske poiskuse«

Severnoameriška komisija za atomsko silo je sporočila, da je pričela graditi na otočku Eni wetok v skupini Marshallskih otokov v Pacifiku torišče za poiskuse z atomskim orožjem. Omenjena ko- misija je skupno z zunanjim mini- strstvom in vojsko izdala poro- čilo, da so odklonili Bilkine kot neprimerne za atomske poiskuse. Poročilo nadalje pravi, da so ob- dani z odprtim morjem in da bo prebivalstvo stalno premeščeno drugam. Prebivalci bodo dobili popolno odškodnino.

Pergament z 200.000 podpisov

Ravnatelj ameriškega združenja prijateljev Združenih narodov Clark Eichelberger je poslal pred- sedniku glavne skupščine Zdrže- nih narodov Oswaldo Aranha ter glavnemu tajniku Združenih na- rodov Trygve Lieu pergament dolg približno 800 metrov. Ogro- men pergament obsega zaupnice v Združene narode, ki jih je podpisa- lo približno 200 tisoč ameriških državljanov v tednu Združenih narodov.

sanj.

1) Kako gospodarsko in indu- strijsko vzdrževati zasedbena o- zemlja, ki bodo po svojem pre- bivalstvu morda prekašala število ZSSR — ob svoji lastni revščini in ob slabem industrijskem po- tencialu? Mislimo, da se ne moti- mo preveč, če trdimo, da ZSSR razen svoje propagande ne bo mogla nuditi nič boljšega tem la- žnim milijonom in opustošenim zemljam. Kakšna strahotna rev- ščina in lakota bo zavladala v tej novi sovjetiji, si ni težko pred- stavljati.

2) Na kakšen način hitro in učinkovito oborožiti, obleči in hraniti nove desetmilijonske ar- made zasedenih držav, ki bodo potrebne za obrambo celine in za vzdrževanje notranjega reda? Ne najdemo odgovora.

3) Kako zaježiti notranji poli- tični odpor, ki je velik v sami ZSSR, še večji v sovjetiziranih državah vzhodne Evrope in nič manjši v zahodni Evropi? V za-

7. NOVEMBRA 1917 SLEPILO NA TEHTNICI K TRIDESETI OBLETNICI BOLJŠEVIŠKEGA DRŽAVNEGA UDARA

Posneto po L. SCHWARZSCHILDU

I.

23. oktobra 1917. je poslalo vodstvo boljševiske partije svojim krajevnim skupinam tajno navodilo, ki je doseglo višek v svojem zamotanem stavku: »Cen- tralni komite, smatrajoč, da je oborožena vstaja ne- izogibna in da je čas za to zrel, predlaga torej vsem partijskim organizacijam, smatrati to za smernico ter presojati in reševati s tega stališča vse praktične probleme.« Nekaj dni pozneje je bila za termin do- določena noč od 6. do 7. novembra.

Danes, ko se v Rusiji z običajnim cerimonialom in samozavestnim nastopom praznuje trideseta oble- nica tega dogodka, je ves svet v napetosti. Od članov onega Centralnega Komiteja živi edino še: Stalin. Ali bo v kratkem dognal tudi on, da je v tej ali oni deželi »čas že dozorel«? Ali bo ista »oborožena vstaja« od- rejena prihodnjic v Franciji? Ali morda v Italiji?

To je stanje, v katerem bo odmevu moskovskih svečanosti prisluškoval zunanji svet. Ker je situacija takšna, bi bilo želeto, da med mnogovrstnimi opazova- nji, katerim more dati ta jubilej povod, posebno ak- tualnih ne bi manjkalo. Vprašanje je: kako je bil dogodek uprizorjen in izvršen? Bil je namreč upri- zorjen.

Spomnimo se najprej dejstva, da je bil prevrat, po Leninovih besedah, izveden od »presenetljivo majhnega števila«. Oboroženi vstasi milijonskega Petrograda so šteli okrog 20.000 vojakov, mornarjev in članov rdeče delavske straže (garde).

Drugič: vstaja nikakor ni bila pripravljena s podnetjem navduševanja za komunistični program; niti za njegove najosnovnejše sestavine. Nasprotno! Aprila, mesec dni po carjevem padcu, je prišel Lenin v Rusijo — in v teh sedmih mesecih do novembra, je vztrajno zanikal, da bi imeli komunisti komunistične namere. Se oktobra je zahteval v neki brošuri: »To, za kar nam gre, ni razlastitev kapitalistične lastnine. Radi smo pripravljeni nadomestiti razlastitev s pra- vičnim obdavčevanjem.« Zanikal je, da bi boljševiski nameravali »vzeti trgovcem tudi samo eno kopejko nji- hovega premoženja. Na to dejstvo je treba polagati največjo važnost in to zaradi zadržanja meščanskega tiska, kateri vzbuja manjšim trgovcem strah z gro- zijo, da jih socialisti in zlasti boljševiski hočejo (name- ravajo) razlastiti itd.«. Kratkoterm, resnični cilj bolj- ševikov ni bil zakrinkan. Stari partizani v ovčiji koži so pogledali izza te krinke. Toda večino tistih, ki so 7. novembra izvedli državni udar in ki nikdar niso drugič slišali, kot naj se komunizem ne uvede, niso pridobili z vabo komunizma.

A kaj jih je sicer pridobil? Preidemo k tretji točki. »Revolucije se tvorijo z gesli dneva«, je bil Leni- nov izrek — (torej) ne z večnimi gesli, ki spadajo k doktrini. Zlasti eno »geslo dneva« je po svojem pri- hodu v Rusijo uporabljal z vso silovitostjo; bilo je: »Miru in kruha!« — konec z vojno proti Nemčiji, ob- enem tudi z racioniranjem in lakoto, mir pod vsakim pogojem, mir celo s preprostim dezertiranjem s fronte. To je bila najučinkovitejša posebnost, s katero so se boljševiski ločili od vladnih strank, socialrevolu- cionarjev in menjševikov. Ravno ta besen poziv v času vojne utrujenosti jim je privedel pristašev. Zlasti uspešna je bila protivojna propaganda med vojaštvom petrogradske posadke. Pod vplivom boljševiskih tajnih odposlancev so petrogradski polki oktobra sporočili vladi, da se od sedaj naprej ne bodo več pustili po- šiljati na fronto. Od tega trenutka dalje so postali naravni zavezniki boljševiskov.

Cetrtič: pri izvršitvi vstaje je skušal predočiti partijo čim manj vidno. Obstojal je »sovjet« delavcev in vojakov Petrograda. Bilo je to nekaj povsem dru- gega, kar beseda »sovjet« ali »svet« danes pomeni. Bil je to svet brez kateregakoli javnega pooblastila, sestav- ljen iz vedno omahujočih zastopnikov petrogradske tovarniškega osebja in vojaških čet. Toda ta »svet« je užival ugled pri »proletarcih« glavnega mesta in celo podeželja. Veljal je za nekaj boljšega in višjega kot različne »proletarske« partije; dočim je vsaka teh

obvladanje zraka, industrijski po- tencial in atomska bomba.

a) Strategična baza bo za sov- jetijo že od samega začetka ne- ugodna, ker bo obkoljena od vseh strani, od Japonske preko Kitaj- ske, srednjega vzhoda, Afrike, Anglije, do Kanade preko sever- nega tečaja. Ta obroč bo neusmi- ljeno stiskal sovjetsko bazo in omogočal koncentrično delovanje vojaških sil. Če Višinski danes izziva Napoleona in Hitlerja in njih neuspele pohode na Mosko, je pač zelo naiven. Bodoči pohodi bodo šli koncentrično iz vseh smeri in morda močnejši iz Ki- tajske in srednjega vzhoda, kakor so bili Napoleonovi in Hitlerjevi iz Berlina. Pozablja tudi na zrač- ne flote in atomske bombe, ki bodo obvladale celo srednjo Ru- sijo in Sibirijo.

b) Obvladanje morij bo vsaka kor na strani sovjetskega naspro- tnika. Nedostatek mornarice bo sovjetom onemogočal napade na svoje nasprotnike in prisiljeni bo

VOJNA?!

Človeka zabebe v dušo, ko sliši to besedo, a vendar... vendar se po mnenju mnogih z naglimi ko- rak bliža.

Zakaj zopet novo gorje, nove strahote, nova blazna razdejanja, nove desetine in desetine miljo- nov žrtve??

Ves svet je priča, da komunisti to hočejo!! Njihovo strastno huj- skanje, njihova izzivanja, njihov zasmeh svobode in človeškega dostojanstva, njihovo surovo ne- spoštovanje miru, njihov neza- jezljivi pohlep po gospodstvu nad svetom to hočejo!! Vse njihovo delovanje je usmerjeno v en sam cilj: zrevolucionirati plitke člove- ške možgane v nov pokolj, v od- ločilno bitko proti vsem, ki ne marajo zlepa upogniti tilnika pod njihovo oholo peto.

Prav za prav smo tako igro pravkar doživeli in preživeli: Hitler, Mussolini in Tojo so v

njej bili glavni junaki. Toda to je bilo še vse premalo. Gnoj se je sicer na eni strani bolnega te- lesa izlil, zato se je pa nabral na drugi strani v še večji količini.

Za železno zaveso se vrše mrz- lične priprave. Smrt reakcij! Na noge proletari! Sedaj ali nikoli!

Ko smo nekdanj s strahom opa- zovali Hitlerja, kako se je rogal vsemu svetu, kako je zapodil svo- jo vojaško mašinerijo in začel griziti vsevprek, smo se v začude- nju spraševali: Ali je ponorel ta človek? Ali ne vidi, da koplje grob sebi in svojemu narodu?

Enake misli se nas polasčajo danes, ko se nam pred oči postav- lja ista slika.

Zgodovina nam je že pokazala svoj zakon: vsak diktatorski tota- litarni režim se porodi v velikem zanesenjaštvu, se razbohoti v vsej svoji kruti nečimurnosti in se končno razpoči kakor mehur.

Komunizem je danes v končni fazi napihanja. Še malo in počil bo. Toda preden se bo to zgodilo,

bo napravil isti zadnji zločin, kot so ga doslej napravili vsi njegovi predhodniki: porinil bo svet v vojni metež in pred svojim pogi- nom bo v divjem sovraštvu po- končal vse, kar bo dosegel.

Zanimivo si je ogledati nekoli- ko strateško-političnih činite- ljev, ki bodo odločilno vplivali na potek in izid vojne.

Sovjeti so pod pogoji, kakršni vladajo danes, brez dvoma v sta- nu v razmeroma kratkem času okupirati precejšen del zahodne Evrope in jugovzhodne ter južno- zahodne Azije. Njihove armade se bodo razlezele do Atlantika, Sredozemskega morja, Indijskega in Tihega oceana, a svoj glavni oskrbovalni center bodo imele v območju Urals. S tem bodo za- sedle obširna toda popolnoma opustošena in obubožana področ- ja Nemčije, Francije in Italije ter pasivne in industrijsko nerazvite komplekse Azije.

Pred zmagovalca se bo pa po- stavilo takoj mnogo perečih vpra-

medsebojno tekmujočih strank zagovarjala samo svoja lastna mnenja in koristi, je veljal svet delavcev in vojakov za organ bratske združitve vseh tekmujočih mnenj in interesov. Septembra so se boljševiki že tako zelo vrinili v ta svet, da so v njem razpolagali z večino. To ni prav nič izpremenilo njegovih določil in ugleda ter je ostal še nadalje orodje vseproletarske korporacije. Za svojo vstajo, katere namen je bilo uničenje ostalih socialističnih strank, so bili sedaj boljševiki v stanju izrabiti za to ime in ugled orodja (op.: namreč sovjet), ki je služilo bratstvu vseh socialistov. »Organizirajte štab uporniških oddelkov!«, se je glasilo Leninovo navodilo, katero je bilo treba izvršiti po oktobrskem sklepu. Štab se je ogrnil v plašč sovjetov. Prejel je ime: »Vojaško-revolucionarni komite pri petrograjskem sovjetu«. (Za okrepitev slepila). Da bi se to slepilo okrepilo, ni bil imenovan za predsednika kak boljševik, ampak social-revolucionarna lutka.

Petič: usodnega dne so »umetnost vstaje« kronali z neko drugo iznajdbo. »Ali je tako težko razumeti«, je pisal Lenin še pred oktobrskim sklepom Centralnemu komiteju partije, »da odločitev neizogibnosti oborožene vstaje nalaga dolžnost, nasprotniku ne samo podtikovati v vseh javnih izjavah, da nosi krivdo, temveč zatrjevati, da je on (op.: namreč nasprotnik) dal pobudo? Vsak otrok mora to razumeti. Kakor hitro je bil sklep sprejet, so začeli boljševiki svariti pred neko temno zaroto. Izgledalo je, da so social-revolucionarni in menjševski ministri pripravljali vojaški udar, da bi z njim razbili demokracijo in zopet vzpostavili monarhijo. Stalno so »odkrivali« nove posebnosti. Zarotniki so hoteli uničiti vse levičarske organizacije. Hoteli so sabotirati volitve v ustavodajno narodno skupščino — bila je določena za 25. november — in »Pravda« je vsak dan slavila njeno bližanje: »Naj živi ustavodajna skupščina, gospodarica ruske dežele!« Zarotniki so hoteli bajet celo predati Petrograd, trdnjavo demokracije, cesarsko-nemški armadi, ki bi tam vzpostavila popolni teror. In 6. novembra je prišlo do tega. »Petrogradskemu sovjetu preči nevarnost!« je sporočilo polkom posadke letelce povelje sovjetskega komiteja. Ukazalo je »stanje vojaške pripravljenosti«. Zvečer je bilo vse samo še vprašanje nekaj ur. »Protirevolucija je dvignila svojo zločinsko glavo!« je razglasil sovjetski komite. Na ta način ni preostajalo drugega kot zločince potolči.

Sestič: ko je ruski narod naslednjega jutra čital o dogodku, je istočasno bral pomirljivo zaobljubo svojega novega šefa. Takoj po zmagi je Lenin na odprti tribuni svečano razglasil: »Kot demokratična vlada se moramo ukloniti odločitvi naroda, čeprav se z njo ne strinjamo. Ako bodo kmetje še nadalje sledili social-revolucionarjem in tej stranki dali večino v ustavodajni skupščini, bomo rekli: »Tako naj bo!« Volitve v ustavodajno skupščino so se vršile 18 dni po začetku boljševiške dobe. Od 36 milijonov glasov so dobili social-revolucionarji 21 milijonov: okrog 60 odstotkov, torej veliko večino. Boljševiki so dobili 6 milijonov: 25 odstotkov. Sedaj bi prišel zanje trenutek, ko bi lahko rekli: »Tako naj bo«, vendar tega niso storili! 18. januarja je bila otvorjena ustavodajna skupščina. Boljševiška partija je za opravljanje dolžnosti predsednika imenovala enega izmed svojih. Skupščina je izvolila s tridesetinsko večino nekega social-revolucionarja in s tem prvim glasovanjem je bila tudi že njena življenjska pot zaključena, kajti istega dne so jo razgnali z bajonet. Vlada ljudskih komisarjev je sedaj zatirjala, da je bilo to pač potrebno. Rekli so, da skupščina »ni bila nič drugega kot kulisa z borbo, katero vodi meščanska protirevolucija za padec oblasti sovjetov«. Nikoli več ni bilo ničesar slišati o tej »gospodarici ruske dežele«. Ruski narod je očitno grajal in odklonil vstajo ter njene prireditelje. A prav nič manj jasno ni Lenin vselej stnil svoj lastni program v izčrpnem stavku: »Vzemite oblast in držite jo trdno!« On jo je trdno držal.

Sčasoma so iznašli k temu mnogo olepševalnih komentarjev in sam Lenin se je v tem izkazal.

Toda mi nimamo tu opraviti z ocenjevanjem preteklih dogodkov. Tehnika Leninovega prevrata je vsled možnih prihodnjih dogodkov izredno aktualen predmet. To tehniko bodo posnemali v vsaki deželi, katere razmere se dozdevajo »dozorele« za notranjo osvojitve.

(Se nadaljuje)

Vesti s Tržaškega

Ameriška misija za pomoč tujini — tržaški občini

Tržaški občini so izročili vsoto 50.000.000 lir kot delni prispevek ameriške misije za pomoč tujini, da se omogoči prodaja drv po nizki ceni manj premožnim slojem mesta. Ta vsota, ki gre v korist približno 43.000 osebam bo omogočila istim nabavo drv za bližnjo zimo s prihrankom 500 lir za stot. Načelnik ameriške misije za pomoč Stanley L. Sommer je izročil na magistratu ček pred sednikom tržaške občine dr. Michele Mianiju. Dr. Mianij je sporočil, da bo občina razdelila v bližnji zimi približno 100.000 stotov drv. S tem ameriškim prispevkom bo občini omogočeno prodajati dolga drva po 1000 lir stot, kratka pa po 1100 lir stot. Ta prispevek gre v korist 24.418 upokojencem ter 4.749 ubogim osebam. Ameriška misija za pomoč tujini je tudi dala pobudo za razdelitev premoga za ogrevanje v mestu. Pretekli teden je gospod Sommer nakazal 1 milijon lir v korist Konzorcija za varstvo ribolova z namenom, da se zmanjšajo izdatki za ribiške mreže. Ta teden je gospod Sommer pa sporočil, da je misija prevzela financiranje štirih krajevnih ustanov v skupnem znesku več kot 61 milijonov lir mesečno. V Trstu je prispel glavni upravnik odposlanstva za načrtno pomoč tujini Richard Allen. V Trstu je ostal nekaj dni in se razgovarjal z načelnikom tukajšnje misije Stanley Sommerjem.

Popravilo hiš poškodovanih med vojno

Pred dnevi je ZVU izdala ukaz št. 31. Določila tega ukaza veljajo za popravilo hiš, ki so bile med vojno kakor koli poškodovane in ki jih je tehnično in higiensko mogoče popraviti, da bo mogoče v njih stanovati, če stroški ne presegajo 300.000 lir. Lastniki poškodovanih hiš v mestu in na deželi, ki se želijo poslužiti tega ukaza za svoje hiše, morajo vložiti prošnjo na tehnični oddelek. Prošnja mora vsebovati:

1. Popis stanja in lego hiše, ki naj bi bila popravljena.
2. Vse podatke o lastniku, ki jih določa člen 1158 državlanskega zakonika. ZVU bo prispevala 50% stroškov za popravilo pri vsakem odobrenem načrtu, če to ne presegajo 150.000 lir za vsako stanovanje v hiši.

Povišanje cen dnevnikom s štirimi stranmi

Tiskovni urad anglo-ameriškega prodajalca STO-ja poroča, da je od 28. novembra dalje cena za štiristranske izdaje dnevnikov povišana od 10 na 15 lir.

Obsodba stočnika Cockerhama

Vojaško sodišče, ki je sodilo bivšega častnika javnih del stočnika Cockerhama, je proglasilo krivdorek zaradi obeh delov obtožbe in ga obsodilo na smrtno izključitev iz ameriške vojske, na dve leti prisilnega dela in na plačilo 2.000 dolarjev denarne kazni.

daj smo lahko prepričani, da ZSSR atomske bombe še nima.

Če imamo vse naštet pred očmi, je za mislečega človeka jasno, da ZSSR mora vojno izgubiti, ker drugače biti ne more. Toda komuniste ne briga mnogo trezna razsoda. Oni gredo po poti svojih predhodnikov, po poti slepih strasti in divjega sovraštva. Ničesar jih zgodovina ni naučila. Kakor so sanjači v socialnih zamislih, tako so sanjači tudi v oceni svojih moči in moči kominterne. Po drugi strani pa so prisiljeni igrati »va banque«, ker je njihovo sonce začelo hitro zahajati. Njihov zlom se bo začel z dnem pričetka vojne in bo potegnil s seboj v prepad ogromne milijone človeških življenj in zakladov, toda čez pogorila bo potem vžela mlada zarja toliko pričakovane svobode in svetovnega miru. Na razvalinah komunizma pa bo zgodovina zapisala z debelimi črkami: božji mlini meljejo počasi, toda zapeljivo.

Učiteljskiki

Višje šolsko nadzorništvo je objavilo, da morajo zunanji kandidati za učiteljsko maturo obiskovati didaktične vaje. Predložiti morajo prošnjo na kolkovanem papirju do 15. dec. 1947 višjemu šolskemu nadzorništvu, ki bo odredilo, kateri šoli jih bodo dodelili.

Naraslo morje

Zaradi istočasnega pojava polne lune, nizkega zračnega tlaka ter zlasti pihanja široka ob vsej Jadranski obali je v soboto zjutraj morska gladina dosegla v Trstu 137 centimetrov nad normalno višino. Vdrlo je tudi v kleti nekaterih obrežnih hiš. Ta pojav opazujemo vsakih štiri do pet let. Višjo gladino od letošnje je morje doseglo v letu 1936, ko so za beležili 141 cm in najvišjo leta 1879, ko je stalo 171 cm visoko.

Uradne ure pri pošti

Tržaško pošto ravnateljstvo poroča, da so od 1. dec. vsi poštni uradi odprti neprekinjeno od 8. do 16. ure. Denarni promet je omejen ob delavnikih od 8. do 14. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure, tako tudi zadnji dan v mesecu. Pomožni urad na trgu Borza bo odprt neprekinjeno od 8. do 19. ure, za denarni promet do 17. ure ob delavnikih, in do 16. ure vsako soboto in zadnji dan v mesecu.

Kdor ne odobrava komunizma...

G. župnik Albin Kjuder v Trstju je znan po vsem Krasu kot zaveden Slovenec. Radi tega je moral marsikaj pretrpeti v dobi fašizma. Zdaj ga preganjajo komunisti, ki se bahajo z narodno-osvobodilno borbo. Prepovedali so mu izvajanje vseh dušnopastirskih opravil in mu onemogočili vsako delo. G. župnik Kjuder ni baje edini duhovnik, ki ga je na novo priključenemu jugoslovanskem ozemlju doletela ta kazen. Če se spomnimo še dvakratnega izgonu apostolskega administratorja dr. Močnika iz Solkana, potem ni težko uganiti, kako se mora zgornji naslov zaključiti.

Podaljšanje roka za žigovanje izkaznic

Ravnateljstvo civilne policije poroča, da so podaljšali rok za žigovanje izkaznic do 1. januarja 1948. Po tem dnevu bodo posebne postaje za žigovanje izkaznic zaprle. Osebe, ki bodo iskale nove izkaznice ali pa starih iz katerega koli razloga ne bodo imele še žigovanih, se bodo morale obrniti za žigovanje na sledeče policijske postaje: osrednja postaja, ulica 30. oktobra št. 2; Devin, področni policijski glavni stan; Opčine, področni glavni stan v ulici Corsia 21 in v Miljah, področni glavni stan v vojašnici sv. Sobote.

Pristojnost sodišč

Pristojnost vseh sodišč tržaškega področja ne sega preko meje področja novega Tržaškega svobodnega ozemlja. Zato bodo vse pravne zadeve, kjer tukajšnja sodišča niso več pristojna, zaključili in predali pravnemu oddelku ZVU, ki bo te zadeve predal odgovornim oblastem izven področja.

Božičnica

Lansko leto nekatere tvrdke niso plačale božičnice kakor to predpisuje pogodba. Prinašamo določbe uredbe, po katerih se mora plačati božičnica vsem delavcem v industriji. Vsi delavci, katerih delovni urnik znaša 48 ur na teden v industriji, imajo pravico na božičnico na temelju od 200 ur celotne plače; delavci pa, katerih urnik presega 48 ur na teden, imajo pravico na božičnico v meri od 4 tednov + en dan celotne plače. Na pr.: delavec, katerega normalni urnik je 60 ur na teden, ima pravico na božičnico v meri od 250 ur celotne plače (4 tedne po 60 ur na teden + 1 dan od 10 ur = 250 ur. Za večjo kontrolo objavljamo dodatni zapisnik pogodbe od 13. dec. 1946:

Z dogovorom od 7. 11. 1947 se je med Združenjem industrijalcev tržaške dežele, Del. zbor. in Enot. sind. usvojilo:

1) vsem delavcem, ki imajo delovni urnik od 48 ur na teden, mora biti plačana božičnica v meri od 200 ur celotne plače;

2) vsem delavcem, ki imajo

normalni delovni urnik večji ali tudi manjši od 48 ur na teden, mora biti božičnica plačana v meri od 25 dni celotne plače (4 tedne + 1 dan).

Vsi delavci, ki lansko leto niso dobili božičnice plačane v tej meri, naj se obrnejo na Delavsko zbornico, soba številka 5/1.

Vesti z Goriškega

Smrt dobre matere

Po daljšem bolehanju je v nedeljo 30. nov. mirno v Gospodu zaspala gospa Terzija Krpan, sedemdesetletna skrbna mati dobro vzgojene družine, ki vodi na goriškem Korzu trgovino »Alpina«. Blagi materi večni mir, spoštovani družini iskreno sožalje.

Trg sv. Andreja

Gorica ni doživela letos nič prida s trgov sv. Andreja. Priprave za ta praznik in sejem so bile sicer precej velike in živahne, toda hudo deževno vreme je preprečilo že sam nastanek prazničnega razpoloženja in pridržalo doma mnogo ljudi. Vsekakor so bile razne razstave, n. pr. domače perutnine, raznih vin, pohištva itd. razmeroma dobro obiskane in tudi kramarji s slaščicami so nekaj prodali. Trgovci z blagom pa tožijo o pomanjkanju kupcev. Mladina pa ima še vedno priliko, da se zabava pri komedijah, ki še vedno noč in dan vabijo posetnike z zvočniki in kričečimi reklamami.

Zopet komisija brez slovenskega zastopnika

Goriški prefekt je imenoval že mnogo komisij pri raznih ustanovah in za razne zadeve. To pot je imenoval komisijo za reševanje zadev, ki se tičejo sporov zaradi rekvizicije stanovanj. V komisiji so seveda sami Italijani. Menimo, da ima goriški prefekt med ožjimi svetovalci nekaj preveč zagriženih slovenskih nasprotnikov.

Cirkus JARC v Gorici

V četrtek 4. t. m. je prišel v Gorico cirkus Jarc in postavil šotore na trgu Oberdan tik cerkve sv. Ignacija. Pravijo, da je prišel s seboj devet levov, več kamel in izurjene klovnove za vzbujanje smeha. Prostora je za 2.000 gledalcev.

Nemiri v Tržiču

V sredo 3. t. m. zjutraj okoli devete ure je skupina kakih sto brezposelnih pridrla na delavsko zbornico v Tržiču in zahtevala takojšnje zaposlitev. Hkrati so brezposelni zahtevali, naj vse uradništvo takoj zapusti zbornico. Skušali so jih pomiriti in prepričati, da spada zaposlitev delavcev v pristojnost urada za delo, ne pa delavske zbornice. Toda grozeče obnašanje brezposelnih, ki so skoro vsi nosili rdeče rute na vratu, je prisililo nameščence, da so delo v zbornici opustili.

Istočasno se je v raznih oddelkih tržiških ladjedelnic razširila vest, da se v mestu dogajajo nemiri in spopadi, ter je bil pri vходу v ladjedelnice napaden in hudo pretepen komunist Aldo Antonaz. To je dalo delavcem povod, da so odšli v mesto, kjer so skušali napasti sedež istrskih beguncev. Tega pa niso izvedli, ker je skupina beguncev branila prostore. Delavci so nato šli proti

sedežu udruženja italijanskih partizanov, kjer so se z raznimi partizani tudi spopadli. Prihod policije je napravil pretepanju konec.

Zatem se je razvila po mestu povorka kakih tisoč demonstrantov, ki so vzklikali slovensko-italijansko bratstvo in prepevali »internacionalo«. Ko je povorka korakala mimo sedeža »Lege Nazionale« so italijanski istrski begunci in njihovi pristaši zlomili policijski kordon in napadli levičarje, ko so tile kričali: »Smrt Italijanom!«. Zopet je tudi tu policija razpršila obe skupini. Nekaj je bilo aretiranih, nobenega ranjenega, le nekaj opraskanih. Ko so popoldne prišla karabinerska ojačenja iz Gorice, se je razburjenje že pognilo. Italijanski časopisi trdijo, da so v sredo zjutraj pred demonstracijo in prejšnje dni potrosili v Tržiču letake, ki so svarili Italijane, naj zapustijo to ozemlje, če jim je koža draga.

Živila za bolnike

Urad za prehrano poroča, da bodo 6. decembra začeli deliti dodatke živil bolnikom, in sicer bele testenine po 52 kg, olje po 580 lir liter in sladkor po 250 lir kg. Istočasno bodo delili tudi dodatke obroke živil (črne testenine po 52 lir) težkim delavcem.

Razmejitvena komisija

Jugoslovansko-italijanska razmejitvena komisija se je ponovno sestala v Fari 4. t. m. Zvečer se je jugoslovanska komisija vrnila v Jugoslavijo preko prehoda pri »rdeči hiši«.

Breginjski kot

Pred 14. dnevi je »ljudska oblast« na meji ustrelila Albina Hrasta iz Stanova višča pri Breginju, ker je hotel pobegniti iz taker imenovanega obljubljenega rajja. Zalostni dogodek se je zgodil ob reki Nadiži med Breginjem in Plastiščami. Fant je že pred 15. sept. prenesel svojo obleko na ital. stran, sam je pa ostal, da bi poskusil živeti v svoji domovini. Pa ni šlo, ni zdržal. Ko je usodni dan hotel prekoračiti mejo, je zadel na obmejno stražo, ki ga je brezposelno ustrelila. Pokopali so ga na domačem pokopališču pri Sv. Križu nad Sedlom.

Blagim srcem!

Vdova — begunka s petero otroci, od katerih so trije bolni, prosi usmiljena srca za podporo. Pošiljke pod oznacbo »vdova — begunka« sprejema uprava.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

3 vrlji mladeniči v Egiptu (Ismaelija) 2 egiptovska funta; Ditta Stephens, Aleksandria, Egipt 500 lir; Standrež 1000 lir; N. N. preplača 300 lir; bivši tovariš 100 lir; nekdo iz Brd 500 lir. Vsem prisrčna hvala!

»V ostalem pa menim, da je treba vse diktature razrušiti.«

Cato Democraticus

Odgovorni urednik: Janke Simčič
Tiska: tiskarna Budin v Gorici.

do na obrambo obal. Obramba pa vedno nosi v sebi klico poraza in tudi najboljša obramba obal brez zadostne mornarice je neučinkovita.

c) Sovjetsko zrakoplovstvo se v zadnji vojni ni izkazalo. Z ozirom na silo in zmoglost sovjetske industrije je zelo malo verjetnosti, da bi moglo doseči višino anglo-ameriških sil. Če sovjetska industrija danes ne najde boljšega kot da mrlišno ponareja ameriško zračno trdnjavo B' 29, mora pač biti v veliki zadregi, kajti ta aparat bo kmalu spadal že v muzej druge svetovne vojne. Brez bojaznjivosti se lahko zanesemo, da bodo zračne flote Združenih narodov obvladale vsak kotiček sovjetske strategične baze, kot so obvladale Hitlerjevo bazo. Veliko vprašanje pa je, do kam in v kakšnem številu bodo lahko leteli rdeči bombniki. Prav verjetno ne tako daleč kot njihova propaganda.

d) Sovjetsko industrijsko silo je težko označiti. Sodeč po propa-

gandi, nadkriljuje vse na svetu, sodeč po dejstvih, zaostaja daleč za ameriškim in britanskim. Vsekakor je neizpodbitno dejstvo, da bi v zadnji vojni Rusija brez angloameriške industrijske pomoči vojno zgubila. Upoštevati je tudi treba, da je precejšen del sovjetske industrije uničen. Pri strateški presoji industrije pa ne prihaja v poštev samo kvaliteta in kvantiteta storilnosti, ampak tudi njena ranljivost po vojaških operacijah. V bližnji bodočnosti je za sovjetski blok merodajna le ožja sovjetska industrija, ker je evropska uničena; ta pa bo vsa pod koncentričnim ognjem zračnih atomskih sil od prvih dni vojne.

e) Zloglasna atomska bomba bo vsekakor odigrala v bodoči vojni precejšnjo, morda odločilno vlogo. Par takih bomb na velika vojaško-industrijska središča lahko trenutno ustavi operacije. Toda v tem pogledu delati prerokbe je težko. Počakajmo dejstev. Za se-